

ROZMOWA

Małżonek prowadzi biznes? Sprawdź, jak zabezpieczyć majątek

Po rozwodzie małżonkowie mogą podzielić majątek dowolnie. Nie ma jednak w polskim prawie procedury podziału długu – mówi **dr Bartosz Sierakowski** radca prawny, doradca restrukturyzacyjny.

TERESA SIUDEM

Która forma działalności gospodarczej, z punktu widzenia odpowiedzialności za zobowiązania firmy, jest najkorzystniejsza dla biznesmena, a która najmniej korzystna?

BARTOSZ SIERAKOWSKI: Najmniej korzystna z zakresu odpowiedzialności przedsiębiorcy jest jednoosobowa działalność gospodarcza osoby fizycznej, a także spółki cywilne oraz spółki osobowe. Przy tych formach działalności niemal w każdym wypadku ponosi się odpowiedzialność całym swoim majątkiem. Jedynie w przypadku spółki osobowej – komandytowej, komandytariusz jest chroniony do poziomu wpłaconej sumy komandytowej. Jeśli dla przykładu suma ta wynosi 50 tys., to komandytariusz do tej kwoty odpowiada. Ta forma działalności stała się jednak w Polsce niepopularna, ponieważ zmieniono przepisy podatkowe, które w spółkach komandytowych powodują opodatkowanie na dwóch poziomach: zarówno spółki, jak i wspólnika. Najbardziej preferencyjną z punktu widzenia odpowiedzialności za zobowiązania jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, a przy większych projektach spółka akcyjna lub prosta spółka akcyjna. Ta ostatnia zwłaszcza przy tzw. start-upach.

Dlaczego te formy są najkorzystniejsze?

Jeśli członek zarządu takiej spółki, widząc kryzys niewypłacalności, złoży wniosek o upadłość w terminie 30 dni od nastania stanu niewypłacalności, to ma gwarancję, że nie zostanie na niego osobiście przeniesiona odpowiedzialność za długi tej spółki. Roztropny menedżer, mając podstawową wiedzę z zakresu finansów, śledząc na bieżąco terminy płatności zobowiązań spółki, jest w stanie to ryzyko wyeliminować. Wierzyciele mogą przenieść odpowiedzialność za długi spółki na członka zarządu, ale tylko wtedy, gdy nie złożył on wniosku o upadłość w ustawowym terminie.

W jaki sposób przedsiębiorcom może pomóc intercyza i jakie są konsekwencje jej zawarcia?

Intercyza to umowa majątkowa między małżonkami, uregulowana w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, na podstawie której małżonkowie mogą zmienić wspólność ustawową. Wspólność ta powstaje z chwilą zawarcia małżeństwa i obejmuje przedmioty majątkowe nabyte przez małżonków w czasie jej

trwania. Do wspólnego majątku wchodzi m.in. wynagrodzenie za pracę, dochody z działalności gospodarczej, inne dochody zarówno z majątku wspólnego, jaki osobistego każdego z małżonków (np. z najmu, dywidend, odsetek z lokat). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków.

Małżonkowie, którzy prowadzą działalność gospodarczą, najczęściej zmieniają wspólność ustawową w ten sposób, że ustanawiają rozdzielną majątkową. Jej ochrona polega na tym, że jeżeli jeden małżonek będzie zaciągał jakiegokolwiek zobowiązania z związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, czy to w charakterze jednoosobowej działalności, czy też spółki, to nigdy nie będą one przeniesione na drugiego małżonka, ponieważ mają oni oddzielne masy majątkowe. Nie nabędą oni przedmiotów do majątku wspólnego, ponieważ takowy nie istnieje. Małżonkowie, którzy mają rozdzielną majątkową mogą oczywiście coś kupić na współwłasność, ale wówczas każdy z nich będzie miał udział w takiej współwłasności.

Kiedy możemy zawrzeć umowę o rozdzielną majątkową?

Umowę o rozdzielną majątkową – obowiązkowo w formie aktu notarialnego – możemy zawrzeć zarówno przed zawarciem związku małżeńskiego, jak i w jego trakcie. Jednak ochrona jest pełna wówczas, gdy o rozdzielną majątkową zdecydujemy przed zawarciem związku małżeńskiego. Gdy intercyzę zawrzemy następnie, ochroni ona tylko majątek, który dopiero nabędziemy. Jeśli małżonko-

zycznej działalności gospodarczej. Dla przykładu, jeśli przedsiębiorca zaciągnął kredyt obrotowy, i zgodził się na to jego współmałżonek, ten współmałżonek będzie ponosił także odpowiedzialność za ten dług, ale ze wspólnego majątku.

Z czyjego majątku może dochodzić wierzyciel swoich

nalesności, jeśli członek zarządu spółki z o.o. nie złożył wniosku o upadłość w terminie?

Nie ma wątpliwości, że z majątku osobistego członka zarządu. A co do majątku wspólnego, to tu nie mamy do czynienia z sytuacją, że to małżonek zaciąga zobowiązanie za zgodą drugiego, bo zobowiązanie zaciągnęła spółka. Nie jest więc to

Najpierw trzeba uzyskać tytuł wykonawczy przeciwko spółce z o.o. Potem tytuł wykonawczy przeciwko małżonkowi – menedżerowi. I w trzecim postępowaniu – ustanowienie rozdzielną majątkową. To wierzyciel musi wystąpić do sądu o ustanowienie rozdzielną majątkową i wykazać, że zaspokojenie wierzyciela,

nie o podziale majątku, np. że żona otrzymuje nieruchomości, na której hipoteką zabezpieczony jest kredyt, i zobowiązuje się do spłaty tego kredytu, to dla banku zobowiązany do spłaty kredytu cały czas będzie również jej byłym mężem. Bezpieczniejsza w takiej sytuacji jest sprzedaż nieruchomości i spłata długu.

Inny przypadek: przed rozwodem jeden z małżonków prowadził działalność gospodarczą i w tym czasie powstał dług. Czy wierzyciel będzie mógł się zaspokoić z majątku tego drugiego małżonka po rozwodzie?

Jeśli drugi małżonek wyraził zgodę na zaciągnięcie długu, to będzie odpowiadał po ustaniu małżeństwa, jednak wierzyciel będzie mógł kierować egzekucję tylko do tych aktywów, które pozostały po podziale majątku wspólnego. Nie może sięgnąć do majątku małżonka nabytego po rozwodzie.

Zdarza się, że małżonkowie zawierają intercyzę, ale potem przekazują sobie różne składniki majątku w formie darowizny. Czy jeśli się okaże, że małżonek przedsiębiorca bądź menedżer darował drugiemu małżonkowi jakąś część majątku w czasie, gdy jego firma miała już problemy finansowe, to wierzyciel będzie mógł zaspokoić się z majątku obdarowanego małżonka?

Tak, taką możliwość daje instytucja skargi paulińskiej uregulowana w kodeksie cywilnym. Jeśli od dnia darowizny nie minęło pięć lat, wierzyciel może żądać przed sądem uznania jej za bezskuteczną względem tego wierzyciela. Dotyczy to nie tylko środków pieniężnych, ale jakichkolwiek innych składników majątkowych, np. nieruchomości. Jeżeli wierzyciel na podstawie skargi paulińskiej taki proces wygrał, to może skierować egzekucję do majątku drugiego małżonka, który tym majątkiem został obdarowany. Przy środkach pieniężnych może skierować egzekucję do wszystkich środków, jakie obdarowany posiada, nie więcej jednak niż wartość darowizny, a przy nieruchomościach, będzie mógł skierować egzekucję do tej nieruchomości, o którą obdarowany małżonek się wzbogacił.

Czy wierzyciel – na podstawie skargi paulińskiej – może również zaspokoić się z majątku dalszego krewnego dłużnika, jeśli został on obdarowany w okresie, kiedy dług powstał?

Jeśli przepływy majątku następują między bliskimi krewnymi, to mamy na podstawie przepisów kodeksu cywilnego domniemanie, że osoba obdarowana

wiedziała o tym, że ta czynność miała na celu uniknięcie spłaty wierzycieli. Obdarowany może się oczywiście bronić w takim procesie, że nie miał wiedzy o tym, że darczyńca jest w złej kondycji finansowej. Jeśli jednak darowizna skierowana jest do najbliższych członków rodziny: małżonka, dzieci, to wierzyciel ma 99 proc. szans na wygranie takiego procesu. Gdy są to natomiast transakcje między osobami z dalszej rodziny, to wierzycielowi jest trudniej wykazać, że osoby te wiedziały o złej kondycji finansowej darczyńcy.

Czy można żądać od kontrahenta, by podał, w jakim stopniu majątkowym jest ze swoim małżonkiem?

Nie ma podstaw prawnych, by żądać takich informacji od kontrahenta, może on nam takie informacje podać dobrowolnie. W przypadku jednak, gdy zawiera się umowę z kontrahentem, który prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą i jest we wspólności majątkowej z małżonkiem, należy to w umowie opisać i poprosić, by kontrahent okazał zgodę małżonka na zaciągnięcie zobowiązań. Nawet gdyby się okazało, że nie mają oni aktywów w majątku wspólnym, to w przyszłości sytuacja może się zmienić i wówczas wierzyciel będzie miał możliwość rozszerzenia egzekucji.

Czy jeśli wierzyciele przedsiębiorcy jest instytucja publiczna, np. ZUS, urząd skarbowy, przy zaspokajaniu się z majątku wspólnego małżonków obowiązują te same zasady jak w przypadku pozostałych wierzycieli?

Zakres odpowiedzialności w tym przypadku wyznacza ordynacja podatkowa. Zasadą jest, że drugi małżonek odpowiada za długi publicznoprawne z majątku wspólnego. Dotyczy to także przypadków, gdy między małżonkami była rozdzielną majątkowa i zadłużony małżonek przekazał drugiemu małżonkowi w formie darowizny jakiś składnik majątku. Były kiedyś wątpliwości, czy należności publicznoprawne można chronić skargą paulińską, skoro jest ona uregulowana w kodeksie cywilnym. Sprawą tą zajmował się wiele lat temu Trybunał Konsultacyjny i uznał, że instytucja skargi paulińskiej ma również zastosowanie do zobowiązań publicznoprawnych. /©©

CV

dr Bartosz Sierakowski
radca prawny, doradca restrukturyzacyjny, Zimmerman Sierakowski i Partnerzy

” Umowę o rozdzielną majątkową możemy zawrzeć zarówno przed zawarciem związku małżeńskiego, jak i w jego trakcie

wie już czegoś wspólnie się dorobili w czasie trwania tego związku, np. mieszkania, i w tym czasie powstał dług, to jest ryzyko, że wierzyciele do takiego majątku wspólnego sięgną.

Czy konieczna jest zgoda drugiego małżonka na zaciągnięcie długu, żeby wierzyciel mógł sięgnąć w celu zaspokojenia wierzyciela do majątku wspólnego?

Brak zgody chroni majątek wspólny w przypadku zaciągania długu przez małżonka w ramach prowa-

czynność prawną małżonka, a wobec tego nie może wierzyciel żądać zaspokojenia z majątku wspólnego zaciągnięcia długu. Może natomiast doprowadzić do podziału majątku małżonków i zaspokojenia się z części przypadającej małżonkowi – członkowi zarządu.

Czy wierzycielowi łatwo doprowadzić do podziału majątku i zaspokoić się z części powstałej po podziale?

Takie procesy są skomplikowane i trwają latami. Tak naprawdę są to trzy procesy.